

Heikki Niini

4.2.1937–31.5.2008

Teknillisen korkeakoulun taloudellisen geologian emeritusprofessori, filosofian tohtori Heikki Ilmari Niini kuoli vaikeaan sairauteen Helsingissä 31. toukokuuta. Hän oli 71-vuotias, syntynyt 4. helmikuuta 1937 Helsingissä.

Heikki kirjoitti ylioppilaaksi Normaalilyseossa vuonna 1955 ja valmistui filosofian kandidaatiksi Helsingin yliopistosta v. 1961 pääaineenaan geologia ja mineralogia. Hän suoritti korkeimman arvosanan myös maantieteessä. Opiskeluaikanaan hän toimi useana kesänä Geologisen tutkimuslaitoksen (nykyisin Geologian tutkimuskeskus) kesäapulaisena kartoittamassa Taka-Lapin kallioperää, jona aikana hänelle tuli tutuksi itäinen Lappi Inarin län-sirajoilta aina Norjan ja Petsamon rajoille saakka. Valmistumisensa jälkeen hän aloitti työuransa Teknillisen korkeakoulun vuoriteollisuusosaston assistenttina sekä Lohja Oy:n Ojamon kaivoksen geologina. Assistentuurinsa ohella hän opiskeli myös ”vuorilafkan” teknisiä aineita samalla kun perehdytti teekkareita geologian saloihin.

Vuonna 1965 Heikki siirtyi silloisen Tie- ja vesirakennushallituksen vesistöosastolle vastaten Päijänne-tunnelin rakennusgeologisista tutkimuksista. Hän teki yleissuunnitelman ja reitinvalinnan maailman pisimmälle yhtenäisesti vuoraa-mattomalle peruskalliotunnelille, Päijänne-Helsinki vedensiirtotunnelille (120 km), joka rakennettiin 1973–1982 tyydyttämään pääkaupunkiseudun vedentarvetta. Työn aineistosta hän väitteli Helsingin yliopistossa filosofian tohtoriksi vuonna 1968. Seuraavana vuonna hän sai Valtion teknillistieteellisen toimikunnan vanhemman tutkijan toimen, jossa hän tärkeimpänä työnään osallistui valtakunnallisen rakennusgeologisen kallioluokituksen kehittämiseen. Luokitus valmistui vuonna 1974. Samanaikaisesti hän kuului Vuorimies-yhdistyksen työkomiteaan, missä valmisteltiin louhittavuusluokitusta. Sen hän komitean sihteerinä työsti monografiaksi ”Kallion rakenteellisten ominaisuuksien vaikutus louhittavuuteen”. Ehtipä hän näihin aikoihin toimia pari lukukautta Tampereen teknillisen korkeakoulun (nykyisin Tampereen teknillinen yliopisto) rakennusgeologian vt. apulaisprofessorinakin. Vuonna 1975 hän siirtyi päätutkijaksi ihmistoimien hydrologisia vaikutuksia käsittelevään UNESCO:n kansainväliseen IHP-ohjelmaan, ja vuonna 1977 hänet kutsuttiin käynnistä-

mään ydinjätteiden kalliosijoituksen tutkimuksia Geologian tutkimuskeskuksessa.

Vuodesta 1982 alkaen Heikki Niini toimi teknillisen korkeakoulun taloudellisen geologian professorina ollen jo sitä ennen TKK:n dosenttina vuosina 1969–1981. Helsingin yliopiston sovelletun geologian dosenttina hän oli vuosina 1984–2002. Heikki oli TKK:n professori jo toisessa polvessa. Hänen isänsä TKT Eino Niini toimi siellä aikanaan teollisuustalouden professorina. Heikin virkakautena TKK:n geologinen opetus ja tutkimus painottuivat rakennus- ja ympäristögeologiaan, erityisesti ydinjätteiden geologiseen loppusijoitukseen, jonka kansallisissa tutkimusohjelmissa hän toimi erittäin näkyvästi, asiantuntevasti ja aktiivisesti koko virkakautensa ajan.

Heikin panos geologian insinööri- ja tutkijakoulutukseen on ollut erittäin merkittävä: hän ehti toimia yhteensä 32 väitöskirjahankkeessa ohjaajana, ennakkotarkastajana, kustoksena tai vastaväittäjänä sekä kotimaassa että ulkomailla. Hänen pannotensa peruskoulutuksessa on ollut yhtä lailla merkittävä, mitä osoittavat myös hänen laatimansa rakennus-, ympäristö-, tuotanto- ja hydrogeologian oppikirjat.

Vuonna 2000 eläkkeelle siirtyneen Heikin geologiura oli poikkeuksellisen monipuolinen. Hän

oli lukuisten yhdistysten ja toimikuntien aktiivinen jäsen, muun muassa Rakennusgeologisen yhdistyksen perustaja- ja kunniajäsen. Hän on toiminut myös useissa kansainvälisissä järjestöissä, kuten kansainvälisen rakennusgeologisen katto-organisaation, IAEG:n johtokunnassa 1970-luvulla ja tämän jälkeen vuosia sen ydinjätekomisiossa. Hänen kirjallinen tuotantonsa käsittää lähes 400 julkaisua geologian eri aloilta. Merkillepantavaa on lisäksi hänen kiinnostuksensa sellaisia geologian osasektoreita kohtaan, joista häntä ennen on ilmestynyt vain harvoja tutkimuksia. Merkittävimpiin näistä kuuluvat kallioperän pinnanrakenteen tutkimukset sekä eri kivilajien rapautumisselvitykset, joista paljolti hänen pioneeriluonteiset tutkimuksensa ovat nyttemmin tuottaneet nuorempien tutkijoiden toimesta lukuisia julkaisuja. Kansainvälisesti merkittäviä ovat olleet hänen panoksensa IAEA:n ja OECD:n ydinjätegeologisten tutkimusohjeiden laadinnassa sekä UNESCO:n hydrologisten ympäristövaikutusten toteutus. Myös hänen ansiotaan oli laajan ”Geologia ympäristötoiminnassa”-teoksen ilmestyminen vuonna 2007, jonka päätoimittajaksi hän eläkepäivinänsä lupautui. Juuri ennen kuolemaansa hän sai vielä julkaistua laajan muistelmateoksensa ”Tutkijan tunteja”, jossa hän tyypillisellä huumorillaan – myös itseensä kohdistuvalla – kuvaa mitä erilaisimpia sattumuksia elämänsä varrelta.

Heikin kirjallisen tuotannon laajuus ja laatu osoittavat, että hänellä oli sekä sisällön että oikeakielisyyden osalta sana hallussaan. Tämä tuli

esiin niin opetustyössä kuin omissa kirjoituksissaan sekä muidenkin kirjoittajien opastuksessa ja käsikirjoitusten tarkistuksissa, missä tehtävissä Heikin apuun ovat laajasti turvautuneet erittäin monet kirjoittajat. Vaikka opintoasioissa Heikki pyrki muutoin olemaan joustava opiskelijoiden eduksi, tämä joustavuus ei koskenut kirjallisia töitä – niiden sisältöä ja ulkoasua hän vaati tinkimättömästi korjattaviksi. Samaa täsmällisyyttä ja tarkkuutta ovat hyödyntäneet laaja joukko kollegoja erityisesti ydinjätetutkimuksen ja rakennusgeologia julkaisutoiminnan aloilla.

Heikki Niini toimi vuosina 1962–1964 Geologi-lehden toimitussihteerinä, Suomen Geologisen Seuran sihteerinä vuosina 1966–1967 ja puheenjohtajana vuonna 1990. Vuorimiesyhdistyksen toimintaan hän osallistui suurella työpanoksella vuosikymmenet. Hyvä esimerkki hänen toiminnastaan VMY:ssä, jo edellä mainitun louhittavuusluokituksen lisäksi, oli hänen panoksensa Malmitoimikunnan 1990-luvulla laatimaan mineraalivarojen luokitusjärjestelmään, jonka YK vuonna 1997 omaksui myös oman luokitusjärjestelmänsä pohjaksi.

Heikin rakkaimpiin harrastuksiin kuului voimistelu. Telinevoimistelussa hän oli Suomen juniorimestari useina vuosina. Voimisteluharrastustaan hän jatkoi Norssin Turnarien joukkueessa pitkälle ikämieheksi. Luonteeltaan optimistinen ja huumoristinen Heikki Niini muistetaan kannustavana, huumorintajuisena ja suvaitsevaisena opettajana, esimiehenä, kollegana ja ystävänä.

*Markku Peltoniemi,
Raimo Uusinoka*

GEOLOGI 2008

Lehti numero

6

Aineisto toimituksessa

15.10.

Lehti ilmestyy

21.11.